

Herman Van Rompuy
Predsednik Evropskega sveta
„Pogled nazaj, pogled v prihodnost“
Govor na konferenci „Dove va l'Europa“ – „Stanje Unije“
(Accademia dei Lincei)

V veselje mi je, da lahko spregovorim na tej konferenci v Rimu, zlasti pa, da lahko nastopim v palači Corsini, kraju umetnosti in znanosti ..., ter pred tako izbranim občinstvom. V preteklih petih letih sem večkrat obiskal Rim in se udeležil številnih nepozabnih srečanj – v palači Chigi, v Kvirinalski palači ... –, vendar me veseli, da imam danes priložnost nagovoriti ta javni forum.

Smo v obdobju politične preнове Evropske unije. Začenja se novi petletni cikel: ta teden je začela delovati nova Evropska komisija, 1. decembra pa bo Evropski svet dobil novega predsednika – moj naslednik bo Donald Tusk. Pozdravljam tudi italijansko predsedstvo Sveta ministrov.

Hkrati leta 2014 obeležujemo pomembne zgodovinske dogodke – stoto obletnico začetka prve svetovne vojne, čez dva dni pa tudi 25. obletnico padca berlinskega zidu, ki je bil ne le nemški, temveč resnično vseevropski dogodek. Trenutek je torej ravno pravšnji za pogled nazaj in hkrati pogled v prihodnost.

V skladu z naravo našega srečanja o stanju Unije bi rad podal predvsem splošen pregled. Svoja razmišljanja sem strnil v tri sklope.

Najprej bi se rad dotaknil gospodarske krize in trenutnih gospodarskih razmer.

Nato bi želel predstaviti nekatera praktična in institucionalna spoznanja o uradu predsednika Evropskega sveta, tudi o vlogi tega telesa v zunanji politiki.

In naposled še širši razmislek o tem, kako ljudje doživljajo Evropo in kako bi lahko Unija postala bolj skrbna in zaščitniška.

Gospodarska in finančna kriza je nujno izhodišče tako za pogled nazaj kot za pogled v prihodnost. Prihodnjih pet let bo nedvomno pod vplivom obdobja, ki ga puščamo za seboj. Evropa se je spremenila. To je bilo težavno in včasih boleče obdobje. Solidarnost med našimi državami je bila postavljena na preizkušnjo, ki pa smo jo uspešno prestali.

Najpomembnejše, kar nas je naučila kriza evrskega območja, je, da smo se začeli v celoti zavedati naše medsebojne odvisnosti. Kar se zgodi v eni od naših držav, lahko vpliva na vse. Usoda države z 10 milijoni prebivalcev (denimo Grčija) vpliva na monetarno območje s 350 milijoni ljudi, celo na svetovno gospodarstvo. Vlade so se vsega tega zavedele, vendar so za to potrebovale čas. To je ugotovila tudi širša javnost, ki pa je za to potrebovala še več časa, kar ni nič nenavadnega. Premagali smo grožnjo za sam obstoj evrskega območja; to bitko smo dobili – tudi zoper Kasandre in špekulante!

Kriza nas je naučila še, da je bilo – in še vedno je – za ustrezen odziv na to medsebojno odvisnost potrebno „več Evrope“ (še posebej v evrskem območju). Okrepiti moramo ekonomsko in monetarno unijo.

Veliko dela v preteklih letih je bilo namenjenega temu, zato imamo danes nedvomno trdnejšo strukturo EMU kot pred petimi leti. Vzpostavili smo boljši proračunski in makroekonomski nadzor in sklade za reševanje, Evropska centralna banka pa od tega tedna nadzira vse banke v evrskem območju. To je začetek bančne unije – verjetno največji korak v evropskem povezovanju od uvedbe samega evra.

Pa vendar bo potrebno še več, zlasti ko gre za ekonomsko usklajevanje. Ne moremo imeti skupne valute in devetnajst ločenih ekonomskih politik. Minimalna stopnja zblíževanja je nujna.

To pa je tudi eno od mojih osebnih obžalovanj. Pri ekonomskem usklajevanju bi si želel iti dlje, kot je bilo to mogoče v okviru mojega mandata. Predstavil sem predlog, ki pa ni prejel zadostne podpore. Toda: lahko sicer prezremo rešitev, nikakor pa samega problema.

Zato nisem presenečen, da bo to vprašanje ponovno na mizi že decembra na prvem zasedanju Evropskega sveta, ki mu bo predsedoval moj naslednik. O tem so pred dvema tednoma odločile države na zadnjem vrhu evrskega območja, ki sem mu predsedoval.

Danes so v središču ekonomske razprave seveda druga vprašanja. Poudarek je na rasti, na reformah, na tem, kako najti pravo ravnotežje znotraj držav in med njimi. Gospodarska kriza traja dlje, kot smo pričakovali oziroma upali, potem ko je bila v evrskem območju jeseni 2012 ponovno dosežena finančna stabilnost. In zakaj je tako?

Rast je šibka zlasti zato, ker je šibek naš potencial za strukturno rast, ki danes znaša okoli 0,5 %. To pa je posledica visoke stopnje brezposelnosti in prenizke stopnje naložb. Rast je navsezadnje seštevek povečanja števila delovnih ur in produktivnosti, vendar sta oba dejavnika pod pritiskom zaradi pomanjkanja delovnih mest in naložb. Zato „ciklična“ povrnitev rasti zelo hitro naleti na strukturne omejitve.

Poleg navedenega so temu botrovali tudi negativni zunanji dejavniki. Geopolitična negotovost vpliva na zaupanje v Evropi, uspešnost držav BRIC – šibkejša od pričakovanj v primeru Kitajske in preprosto šibka v primeru Rusije in Brazilije – pa je obremenila naš izvoz in posledično na izvozu temelječo rast v nekaterih evropskih državah.

Vzrokov za šibko gospodarsko rast ne bi smeli iskati pri monetarni politiki, ki se sproti prilagaja. Prav tako jih ne bi smeli iskati pri proračunski politiki, saj je neto učinek proračunov na rast v letošnjem letu nevtralen. Evropa je v preteklih letih izpostavljala zlasti strukturni primanjkljaj in ne toliko nominalnih vrednosti primanjkljajev, s čimer je dokazala proračunsko prožnost. To dokazuje tudi dejstvo, da so se države leta 2013 dogovorile o dodatnem odlogu uresničitve cilja iz Maastrichtske pogodbe, tj. zmanjšanje primanjkljaja pod 3-odstotno zgornjo mejo.

Zdaj se moramo osredotočiti na strukturne reforme. Te so potrebne v vseh državah (tudi Nemčiji). Svet se nenehno spreminja; nihče ne more počivati na včerajšnjih prizadevanjih ali današnjih lovorikah.

Predvsem je nujno izboljšati delovanje trgov dela. Odpraviti moramo dualnost med „vključenimi“ in „izključenimi“, med zaposlenimi za nedoločen čas in tistimi, katerih zaposlitev je negotova ali so brezposelni – pogosto ženske, mladi in priseljenci ... Ta dualnost je v številnih državah glavni vzrok za skokovito povečanje števila brezposelnih v času krize.

Druge nujne strukturne reforme zadevajo enotni trg (vprašanje, ki je posebej pomembno za senatorja Montija ...), energetska unijo, digitalni trg ter seveda področje raziskav in inovacij.

Pred dvema tednoma so voditelji na zadnjem zasedanju Evropskega sveta pod mojim predsedovanjem pozdravili namero nove Evropske komisije, da v naslednjih treh letih spodbudi dodatne naložbe v vrednosti do 300 milijard evrov. Države članice imajo veliko odgovornost z vidika reform, pa tudi z vidika naložb. Pozabiti pa ne smemo tudi, da pospeševanje naložb z gospodarskega vidika pomeni, da ukrepamo tako na strani povpraševanja kot na strani ponudbe.

Trenutne gospodarske razmere so zapletene, saj imamo ne le prenizko rast, temveč tudi izjemno nizko inflacijo – to drži še toliko bolj za države evrskega območja kot za druge države članice. Ta dva dejavnika obremenjujeta tako javni kot zasebni dolg (ki sta previsoka) in posledično naložbe.

Kot sem pred nekaj dnevi dejal že v Evropskem parlamentu, je treba za to zbrati sredstva, brez ozira na tabuje, strah, obsesije ali ideologijo, pri tem pa zagotoviti kombinacijo kratkoročnih in dolgoročnih ciljev ter upoštevati temeljna načela ekonomske in monetarne unije. Naš celoten družbenogospodarski sistem temelji na rasti in zaposlovanju. Tega se vsi dobro zavedamo.

Naj na tem mestu dodam še eno strateško misel. Če v prihodnjih letih ljudem ne bomo mogli pokazati oprijemljivih rezultatov v smislu rasti in delovnih mest ... in če ne bomo mogli dokazati, da vse te žrtve in prizadevanja rodijo sadove ..., bo evropska ideja pod zelo velikim pritiskom.

Negativni glas za evro maja lani ne preprečuje delovanja institucijam EU. Toda brez perspektive in upanja na boljše življenje bi lahko na prihodnjih evropskih in nacionalnih volitvah doživeli katastrofalen rezultat. Na kocki je veliko in tega se moramo odločno zavedati. Prihodnjih pet let bo prav tako kritičnih kot preteklih pet.

Rečeno mi je bilo, da bo danes med občinstvom veliko uveljavljenih odvetnikov, pravosodnih delavcev in profesorjev – tu sta na primer Giuliano Amato (*il Dottor Sottile*) in Joseph Weiler, s katerima sem v preteklosti že razpravljal. Zato se mi je zdelo, da bi bilo zanimivo z vami deliti nekaj institucionalnih spoznanj o svojih izkušnjah v funkciji predsednika in o tem, kako sem sam oblikoval to vlogo.

Zame je bila ta funkcija ravno tako nova kot za vse. Izvoljen sem bil 19. novembra 2009. Tega ne bom nikoli pozabil. Pripravil sem izjavo za medije, v kateri sem izrazil misel, za katero menim, da jo je še vedno vredno citirati. Ne zgodi se ravno pogosto, da bi lahko prebrali staro izjavo, ne da bi vam bilo pri tem nerodno. Takrat sem dejal: „*da bi morala vsaka država iz pogajanj iziti kot zmagovalka. (...) Kot predsednik Evropskega sveta bom vsakomur pozorno prisluhnil in zagotovil, da bodo naša posvetovanja vsem prinesla pozitivne rezultate.*“ Dejal sem tudi: „*Veliko smo razpravljali o profilu prihodnjega predsedujočega (...), vendar je mogoč le eden, namreč profil dialoga, enotnosti in dejanj*“.

Pravni strokovnjaki med vami bodo vedeli, da so v Pogodbi EU vloga in naloge Evropskega sveta in njegovega predsednika določene v vsega nekaj vrsticah. Telo nima zakonodajne moči in se ne vpleta v izvršilne upravne odločitve. Gre predvsem za politično telo, katerega vloga je dajati splošne usmeritve. Ali kot je zapisano v Pogodbi: „*Evropski svet daje Uniji potrebne spodbude za njen razvoj in zanjo opredeljuje splošne politične usmeritve in prednostne cilje*“.

Poslanstvo te institucije je, da se ne vmešava v vsakodnevno delovanje – ostale institucije EU tega opravljajo veliko bolje v preizkušenem okviru „metode Skupnosti“ –, vendar stopi v akcijo v posebnih primerih: spreminjanje Pogodbe, določanje proračuna in reševanje krize ...

V Pogodbi (in njenih prazninah) lahko opazite tudi, da ima predsednik Evropskega sveta razmeroma kratek mandat dveh let in pol, ki se lahko enkrat obnovi, nima proračunske odgovornosti, nima lastne administracije in pravice imenovanja ter ima maloštevilno osebje.

Kakšen paradoks: Evropski svet v splošnem velja za najvišji politični organ v Uniji, po drugi strani pa so opis del in nalog ter formalne pristojnosti njegovega predsednika precej nejasni in hkrati skromni. Zato je veliko odvisno od tega, kaj z njimi narediš oziroma uspeš doseči! Povedano drugače: vse, kar ni bilo predvideno formalno, je bilo treba storiti neformalno.

Vse se začne z nečim preprostim, z vzpostavljanjem zaupanja. Sam menim, da je vzpostavljanje zaupanja morda najpomembnejša naloga predsednika Evropskega sveta. Vzpostavljanje zaupanja – med voditelji, institucijami, državami – je osnova za politično odločanje. Še posebej, kadar so odločitve težke in kadar jih je treba sprejemati s soglasjem, kot je to v Evropskem svetu običajno.

Kako vzpostavljati zaupanje? S srečevanjem ljudi, s poslušanjem ljudi, z upoštevanjem njihovih mnenj. Na primer, ves svoj mandat sem se trudil načeloma enkrat letno obiskati vse člane Evropskega sveta v njihovi prestolnici. Ob pogovorih s predsedniki držav in vlad v njihovem lastnem delovnem okolju – od Helsinkov do Nikozije in od Dublina do Sofije – veliko bolje razumeš, kaj jih resnično žene. In ne morem si kaj, da kot redni obiskovalec vladnih palač v drugih prestolnicah ne bi opazil, da jih je večina videti, ne bi rekel razkošno, zagotovo pa lepše kot uradi v sovjetskem slogu, kakršne imamo v Bruslju!

Vsa tovrstna prizadevanja za vzpostavitev zaupanja so se obrestovala v trenutkih stiske, v trenutkih krize. Žal smo te trenutke tudi sami doživeli. Med njimi izstopajo kriza evra in razmere v Ukrajini. Nekaj besed o vlogi Evropskega sveta v teh primerih.

Res je, da so se s finančno in gospodarsko krizo zelo opazno ukvarjali evropski državni voditelji osebno, zlasti v obdobju 2010–2012. Za to obstajata dva očitna razloga.

Prvi razlog: v igri je bilo veliko denarja. Državna dolžniška kriza je, tako kot to velja za bančno krizo pred njo, zahtevala uporabo denarja davkoplačevalcev. Skupni proračun EU je razmeroma majhen (približno en odstotek BDP), tako da institucije Unije niso mogle odločno ukrepati same. Na pomoč so morale priskočiti države članice. In zneski so bili takšni, da so lahko bile v večini držav odločitve sprejete le na najvišji politični ravni – v vseh palačah Chigi in vseh Kvirinalskih palačah po vsej naši Uniji ... Potreba po nacionalnem denarju ter s tem vključitvi državnih voditeljev in nacionalnih parlamentov je bila preprosto realnost, četudi neprijetna.

Drugi razlog: v času krize so meje institucij, utemeljenih na prisojenih pristojnostih, hitro dosežene. Unija lahko ukrepa le na področjih, na katerih so jih za to skupaj pooblastile vlade. Ko pa stopimo na neznano področje in je treba vzpostaviti nova pravila, je Evropski svet v dobrem položaju, da odigra svojo vlogo.

A tudi če smo morali iti po tej „medvladni“ poti, so zaradi vsega našega dela osrednje institucije pravzaprav postale le še močnejše. Komisiji je bilo podeljeno pooblastilo, ki je verjetno brez primere – za skrbno pregledovanje proračunov in ekonomskih politik (kar lahko opazujemo v teh tednih). Parlament je postal vplivnejši. V prvi polovici tega tedna je Evropska centralna banka začela nadzorovati vse banke v evrskem območju. Takšne spremembe pristojnosti seveda terjajo predhodno soglasje vseh vpletenih držav.

In tako pridemo do vloge Evropskega sveta na področju zunanjih zadev. Če je bila v prvih dveh do treh letih mojega mandata v ospredju gospodarska kriza, se je v zadnjem letu naša politična pozornost preusmerila bolj na svet okrog nas. Še posebej na Ukrajino. Razumljivo.

Ukrajinska kriza je bila in ostaja najresnejša grožnja evropski varnosti in redu po koncu hladne vojne. Invazija na Krim marca lani je bila prelomna točka. Seveda so se v Ukrajini že pred tem dogajali ogromni premiki in se dogajajo še danes – a tisto je bila prelomnica. Ko posegaš v meje, se igraš z mirom.

V začetku marca sem sklical izredno zasedanje o Ukrajini. (To je bilo šele drugo takšno zasedanje na vrhu na temo zunanjih zadev; prvo je bilo tri leta pred tem, o Libiji, ki je bilo prav tako zelo pomembno.)

Na zasedanju o Ukrajini, ki je potekalo po zasedbi Krima, je Evropski svet oblikoval odziv Unije. Glede Ukrajine – politična podpora s pridružitvenim sporazumom in podpora reformam. Glede Rusije – sankcije v treh fazah, da bi to državo spodbudili k spremembi svojega ravnanja. Vse odtle smo ostali zvesti temu dvojnemu pristopu.

Evropski svet se pravzaprav ne ukvarja tako pogosto z zunanjimi zadevami. Večina predsednikov držav in vlad to nalogo večino časa prepušča svojim zunanjim ministrom (tako kot finančne zadeve običajno prepuščajo svojim finančnim ministrom.). Ko pa stvari postanejo zares politične, ko je šlo za vprašanje stabilnosti na celini, energetske odvisnosti, prizadevanja bolečine Rusiji in s tem morebitne posledice za naša gospodarstva, potem želijo biti vsi državni voditelji osebno udeleženi – in to tudi so že ves čas. In nobenega dvoma ni, da se bo pod mojim naslednikom Donaldom Tuskom to sodelovanje voditeljev, ko gre za Ukrajino, nadaljevalo, dokler bo to potrebno. Nedavni energetski dogovor za letošnjo zimo je bil pozitiven korak, rusko priznanje tako imenovanih volitev v Donbasu pa zelo negativen.

Po mojih izkušnjah sodeč, je jasno, da je Evropski svet sposoben ukrepati, tudi kadar je pod pritiskom. Ko je to res potrebno, se je mogoče uskladiti tudi v skupini 28 voditeljev oziroma 28 držav. Ni lahko, je pa mogoče. Moje vprašanje danes je, kako ohraniti to sposobnost ukrepanja, za Evropo, kadar ni neposredne krize, kadar ni zunanje pritiska. To je veliko težje.

Vsekakor bo to odvisno od Evropske komisije in njene samoiniciativnosti, pa tudi – kar koli si že o tem mislite – od sposobnosti Francije in Nemčije, da v sodelovanju z drugimi najdeta skupne rešitve. Resda sta to zgolj dve državi od 28, pa vendar predstavljata dva politična in ekonomska načina razmišljanja znotraj Unije, in če se ne moreta dogovoriti o skupni smeri, se lahko stvari zelo zapletejo.

Njun dogovor ni zadosten pogoj, pogosto pa je nujen. Takšne so vsaj moje izkušnje. In rade volje prepuščam svojemu nasledniku, da dokaže, da se motim!

Ko že govorim o Nemčiji in Franciji ..., da ne pozabim Italije in ostalih, naj omenim še Združeno kraljestvo, ki ga danes tu zastopa Peter Mandelson. V prihodnjih petih letih bo to eden naših ključnih izzivov. Storiti moramo vse, kar je v naših močeh, da Unijo obdržimo skupaj. „Bolje skupaj!“

Sam imam vtis, da so druge države članice pripravljene prisluhniti, se pogovarjati, se pogajati, če je potrebno – pod pogojem, da bodo spoštovane temeljne vrednote in načela naše Unije.

Dovolite mi, da v tretjem in zadnjem delu svojega govora podam nekaj sklepnih razmišljanj.

Ko se ozremo na pretekla leta in na nerazveseljivo ekonomsko situacijo, nam je jasno, da „Evropa“ med krizo ni pridobila na priljubljenosti – prav nasprotno. Zato je naslednjih pet let zares pomembnih.

Hkrati pa smo priče krizi politike nasploh, na vseh ravneh. Zaznavamo lahko celo nekakšno splošno nelagodje, po finančni krizi, v zvezi z načinom delovanja naših gospodarstev, z razdelitvijo bogastva in davčne obremenitve, s porastom neenakosti ... Da ne omenjam strahu pred globalizacijo, pred migracijami, pred nasiljem skrajnejšev.

Seveda so se v marsikateri državi že leta pred izbruhom finančne krize in krize evra pojavile populistične stranke. Vsak dan se moramo boriti, da bi „strah spremenili v upanje“.

Gotovo ima ta problem tudi razsežnost, ki je specifično evropska. A po mojem mnenju tu ne gre zgolj za institucije in volitve. In kar je še pomembneje, koristno je pogledati, kako ljudje dojemajo Unijo in kako blizu jim je. Kako jo doživljajo. In na koncu bi se rad posvetil prav tej točki.

V izhodišče postavljam žalostno ugotovitev. Zdi se, da se ljudem danes zdi, da je Evropa tista, zaradi katere se počutijo nemočne in nimajo svojega glasu – a naša Unija je bila zgrajena ravno zato, da bi bili močnejši in bi lahko ponovno sami usmerjali svojo zgodovino.

Eden od načinov za boljše razumevanje tega razočaranja javnosti, kot sem dejal že maja lani v svojem govoru v Aachnu ob prejemu nagrade Karla Velikega, je zavedanje, da ljudje Unijo doživljajo predvsem kot prostor in skoraj nikoli kot kraj. Prostor in kraj v resnici ne pomenita eno in isto. Kraj nam prinaša varnost, stabilnost in občutek pripadnosti. To je dom, kjer se ljudje počutijo doma. Prostor pa nas na drugi strani žene naprej in nam odpira možnosti. Tu gre za vprašanje smeri, hitrosti in časa. Kot človeška bitja potrebujemo oboje. Prostor, v katerem lahko poletimo, in gnezdo, kjer smo doma. Ljudje smo zelo preprosta bitja.

Pri evropskem povezovanju nam je šlo vedno za prostor. Samo pomislite. Že od vsega začetka smo skušali predvsem odpraviti meje za pretok blaga ali naložb oziroma gibanje delavcev, da bi se osebam in podjetjem omogočilo gibanje, da bi prevzemali pobude, izkoriščali priložnosti. Tudi danes skušamo – na tako različnih področjih, kot so energija, telekomunikacije ali digitalno gospodarstvo – predvsem odpraviti meje in ustvariti ta velik skupni prostor.

Vendar Evrope nikoli nismo imeli za svoj dom, za pribežališče, za kar danes plačujemo visoko ceno. Dolga desetletja nam je to povsem ustrezalo. Z odprtimi mejami so se odprle tudi velikanske priložnosti za delo, trgovino in študij v tujini. Manj privlačnih plati odpiranja večinoma nismo občutili – zaradi hkratne gospodarske rasti in sistemov socialne varnosti v posameznih državah.

Ključno je, da so bila prizadevanja vsa ta leta porazdeljena tako, da je Evropa odpirala, nacionalne vlade pa so ščitile. Nihče ni pričakoval česa drugega. Vendar je zdaj drugače. Globalizacija ogroža naše sisteme socialne varnosti. Institucije Evropske unije so bile prisiljene zaradi krize prevzeti novo vlogo.

Posledica je dramatičen in nenaden preobrat: če je za Evropo desetletja veljalo, da odpira, razbremenjuje, odstira, osvobaja, krepi ..., danes zanjo med ljudmi nenadoma velja, da se vsepovsod vtika, presoja, predpisuje, diktira, popravlja, celo kaznuje. Evropa kot „okno“ priložnosti je zdaj za mnoge postala nezaželena „vsiljivka“, zaveznica miru in našega „prostora“ med ljudmi velja za grožnjo naši zaščiti in našemu „kraju“.

Treba je najti pravo ravnotežje. Bistveno je, da nas Unija tudi ščiti. Zanj je nujno, da jo ljudje dojemajo kot koristno tako za podjetja kot za zaposlene; tako za „tiste, ki odhajajo in prihajajo“, kot za „tiste, ki ostajajo“; tako za tiste z diplomami in znanjem več jezikov kot za vse ostale; za ljudi tako v vlogi potrošnikov, ki so jim vseč poceni izdelki in široka izbira, kot v vlogi delavcev, ki v drugih vidijo konkurenco za svoja delovna mesta.

Kako najti to ravnotežje? Ko gre za zaščito, se od Evropske unije pričakuje dvoje.

Kot prvo naj bi Unija posredovala pri težavah, ki so za posamezne države prevelike, da bi jim lahko bile kos. Pri globalnih in čezmejnih vprašanjih državljani od Evrope predvsem pričakujejo, da bo ščitila njihove interese in zajezila grožnje. Kot drugo pa Unija ne bi smela biti v napoto, ko so lahko nacionalni organi učinkovitejši. Obstajajo namreč tudi primeri, ko mora Unija ravno zaradi svoje razsežnosti stopati previdno. Ne sme drezati v tradicionalna območja zaščite in pripadnosti – od nacionalne izbire socialnega sistema ter regionalnih tradicij in identitet pa vse do lokalnih sirov –, temveč jih spoštovati.

S tega vidika je jasno, kakšno je sporočilo državljanov Uniji. „*Unija mora biti močnejša navzven, a bolj skrbna navznoter.*“ Meni se to zdi eden glavnih izzivov, s katerimi se moramo uspešno spopasti, če želimo obnoviti zaupanje ljudi v našo Unijo. In verjamem, da se bo nova vodstvena ekipa s to pomembno odgovornostjo soočila odločno. Hvala lepa! Grazie.
